

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

Qvæstio I. De lege veteri.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

FR. DOMINICI SOTO,
SEGOBIENSIS, THEOLOGI,

Ordinis Prædicatorum,

Liber Secundus de Iustitia & iure.

P R O E M I V M.

Materia
secundi
libri.

Argumentum hoc quod de legibus institutum, non modo quod non potest non esse prolixum, verum quod hac ratione erit distinctius, in duos libros distribuendum duximus. Igitur cum in Primo de lege naturali & humana, ab æterna derivatis, per quas homo ad finem naturalem ordinatur, satis disputatum pro captu nostro à nobis fuerit, sequitur ut in hoc Secundo de lege diuina disseramus, per quam ad supernam felicitatem promouemur. Nam quamuis materiam hanc, potissimum legis veteris, Diuus Thomas peregrege, ut pleræque solet omnia, locupletauerit, non tamen erit omnino supernacanea, si Deus dederit opera nostra.

QVÆSTIO PRIMA, DE LEGE VETERI.

S. Thom. 1. 2. quæst. 98.

ARTICVLVS PRIMVS.

Utrum præter naturalem & humanam, quæ ab æterna derivantur fuerit diuina hominibus necessaria.

S. Tho.

Rimo ergo queritur in genere, utrum necessaria fuerit hominibus lex aliqua diuina supernaturalis: hæc enim quæstionem D. Tho. q. 97. disputauit. nos

Argu. 1.
partis
negati-
ue.
Argu. 2.
Confir-
matio.

tamen in hunc locum, ubi de lege diuina initium dicendi facimus, reposuimus. Arguitur ergo à parte negatiua: Lex naturalis est quedam ut dictum est, æternæ participatio, lex autem æterna est diuina, ergo, præter naturalem non opus erat alia diuina. Secundo, Deus, ut Eccle. 1. 5. legitur, dimisit hominem in manu consilij sui quod est rationis actus: ergo non opus habuit lege, quæ ratione sua esset superior, sed satis

humanis gubernari poterat, quæ per rationem constituuntur: et præsertim quod humana natura, cum sit irrationalibus præstantior, sufficientior sibi est quàm brutis sua: irrationales autem creaturæ præter naturalem sibi inditam non indigent altiori lege: ergo neque homines. Tertio arguitur: Esto, diuina lege opus nobis fuerit abundabat tamen vna, tum quod regnum cælorum vnum est, ac regis vnus, secundum illud Psal. Rex omnis terræ Deus, & inventio legis vna vult enim per eam Deus (ut ait 1. ad Tim. 2. Apostolus) omnes homines saluos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Atque ob id maximè, quod lex naturalis ab æterna descendens, vna est, ac perinde diuina quo propinquior est æterna deberet esse magis. In contrarium est

Argu. 3.
Paulus.

PL 118.

SOTO
de iure
Legibus
Dicitur
13

est postulatio illa Davidica. Legem pone mihi Domine, viam iustificationum tuarum. Vbi indignitatem humanam designavit: quæ cum naturali lege sibi non sufficiat, alio rem extorpat. Sed & quod fuerit bipartita, ait ad Heb. 7. Paul. Translato sacerdotio, necesse est vt legis translatio fiat.

Paulus.

Partitio diuinæ legis.

Ad intelligentiam quæstionis ex superioribus recolendum est, quemadmodum diuina lex, duplex dignoscatur, videlicet æterna, & positua. Æterna enim est sua ipsius essentia, quæ fons est abyssusque luminis, vnde omnis scientia lexque promanât, diuina vero positua est, illius participatio nobis porro data inque nostris cordibus, vt ait ad Corint. Paul. scripta. Et de hac instituitur præfens quæstio. Ad quam duab. respondetur conclusionibus. Prior est. Præter naturalem legem & humanam necessariam fuit vt alior alia nobis poneretur (vt ait David) quæ ideo dicitur positua, & significantius diceretur posita. Hanc conclusionem quatuor rationibus fundauit S. Tho. quas ex illo Davidico oraculo luculenter elicit in Psal. 18. Lex Domini immaculata, conuertens animas Testimonium Domini fidele, sapientiam præstans paruulis. Prima enim ratio sumitur ab hominis fine. Enim vero si nostra natura alius non fuisset sublimata, quam ad finem naturalem, qui eius non exuperat vires, neque sublimiori alia indigeret speculatiua cognitione, neque lege attamem cum eo (quod nos Deus ad suam imaginem creauit atque adeo capaces sui ipsius per eius visionem fecit, quem scopum nostris viribus cõtingere nequimus, necessaria nobis fuit, primùm in intellectu speculatiua fidei cognitio, quæ scopum nobis illum, sperandaque bona (vt ait Paulus) ostenderet, quod nostra est dirigenda vita, sicuti sagittario necesse est signum intueri, quod ferire parat, mox & in intellectu pratico lex quoque naturalis excellens, quæ nobis esset officiorum regula quibus eandem felicitatem adipisceremur. Ac perinde in voluntate speculatiua singulari quoque auxiliu, quàm quocumque natura gubernatur, per quod affectus nostros illuc valeremus referre ac promouere. Atque hanc intentionem tetigit Pl. membro illo postremo, Sapientiam præstans paruulis. Homo si quidem in sua existimatus natura pusillus est, atque imbecillior qui vt possit metam illam pertingere, nisi supernæ suffecta nobis esset, superi natura

illis sapientia. secunda conclusionis ratio sumitur ex necessitate informandi humana iudicia. Enim vero, cum actiones nostre circa singularia contingant, versentur, quæ lubrica fallentiaque sunt, ac subinde diuersis ingenijs varia iudicia progignunt inde nascitur legum humanarum diuersitas apud diuersas nationes, vt aliud fuerit Atheniensium ius, aliud Romanorum, atque aliud Hispanoũ sit, & Gallioũ aliud. Igitur necesse fuit, vt diuinitus nobis illuc sceret lex, quæ fidelissima esset, certissimaque norma ad quam omnes humane exigerentur & collimarentur, & per quam scire homo certo posset quid sibi congruens esset, quid vero nocens. Talis enim est decalogus, in tabulis à Deo insculptus, ac Euangelium in nostris impressum mēibus. Atque hæc de causa David appellauit legem, testimonium fidele. Etenim humana lex nulla existit vsque adeo certa & stabili.

S. Tho.

Prima ratio.

Tertio, eadem lex fuit nobis necessaria propter absolutam nostram iustitiam. Hec enim non tamē in externis officijs posita est quam in us in animo. Nam ex eo de, vt ait Christus, exeunt cogitationes prauæ, atque inde opera, puta, adulteria, homicidia, &c. homines autem, quia alienorum cordium latebras nequeunt inspectas habere, non valent suis legibus internos actus repurgare. Necessaria ergo fuit lex Dei, quæ non solum manum, verum & animum prohiberet, vt pote quæ non furtum tantum atque adulterium, verum & istorum concupiscentiam compesceret. Et hoc significatur illo secundo membro Davidicæ sententiæ, Conuertens animas, nimirum quod diuina lex non modo operum prauitatem cohibet, verum & penetralia cordium perpurgat.

Quarta ratio.

Quarta demum causa diuinæ legis fuit, quæ vt auctor est i. libro de libero arbit. Augustinus, humana nequeunt vitia cuncta, quamuis extra, cohibere, imò neque debent. Nam si cuncta supplicij coercere sangerent, tum multa impedirent bona, tum & ciues in peiora truderent flagitia. Videlicet, si omnia mendacia acri supplicio vindicarent, non esset qui loqui audeat, & si meretricibus abigerent, ansam porrigerent ad peiora. Necessaria ergo fuit lex quæ ante Dei tribunal vniuersa veteret, quippe quem vniuersa punire nullum est periculum, sed a quissima iustitia. Atqui hoc sonat primū eiusdem Psalmi verbum: Lex Domini immaculata:

ultima
conclu.

maculata, id est, neque minimas turpitudinis sordes admittens, sed cunctas detergens. Posterior conclusio. Hanc diuinam legem in duas esse diuisam, quae non prorsus duae essent species, sed veluti imperfectum ac perfectum eiusdem specie distarent, conuenientissimum fuit ac diuina sapientia dignissimum. Ratio autem conclusionis, licet sanctus Thomas eam missam fecerit, tamen & ex legis celsitudine, & ex hebetudine uature nostrae planè colligitur. Enim uero cum lex diuina tam longe pusillitatem ingenij nostri exuperet, genusque nostrum veluti per omnes aetates adoleuerit non debuerunt tam alta mysteria humano generi pueritiam agentis concedi, nam illa tunc non caperet, sed opere pretium fuit prophetarum oculis futurorum que figuris ac demum caeremoniarum significationibus quasi sub pedagogo imbuui, donec illis assuerum ad iustam peruenerit aetatem, que Deum factum hominem tam longa expectatione optatum agnosceret, ac de Trinitatis arcanis praedicantem idonee audiret, ac demum tanquam olim sibi promissum suscipere. Expediens ergo fuit ut umbratilis illa lex ueritatem nouae ante cederet. Atque haec est Apostoli doctrina ad Galat. 3. Itaque lex pedagogus noster fuit in Christo. At ubi uenit uides, iam non sumus sub pedagogo, omnes enim filij Dei estis per fidem. Et ca. 4. Cum essemus paruuli sub elementis huius mundi eramus seruientes: at ubi uenit plenitudo temporis, misit Deus filium suum, &c. Hic autem ab imperfecto progressus ad perfectum ex triplici capite perpenditur, nempe ex fine quo lex ducit, ex iustitiae ordine quem constituit, & ex modo quo subditos cogit. Ex fine inquam, quod illa bonum sensibile ac terrenum pro brauiis proponebat. Sed de hoc discrimine luculentius quaestione proxima, artic. 3. Secunda distantia, qua lex illa veluti puerorum ac seruatorum pedagoga, a nostra, Euangelio fruentium, elongabatur, est quod illa non sicut nostra internam cordium iustitiam explicabat, non quod malas cupiditates non restraxisset, erat enim in decalogo. Non concupisces rem proximi tui, non uxorem, &c. Verum quod Euangelium cogitationum prauitatem explicatus retinuit: Qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam, iam moechatus est. Et qui

Rō con
dusiois.

Ternā
atio.

Mat. 13.

Paulus.

Quarta
atio.
uguli.

irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Ob idque ait, Nisi abundauerit iustitia uestra plus quam Seribarum, & Pharisaeorum, non intrabitis in regnum caelorum. Tertium interuallum est in modo cogendi. Illa enim poenarum potissimè metu ueluti pueros ac seruos urgebat, nostra uero iam ore quo peccata nostra Christus iafundit, nos alleuit. At uero de hoc pariter articulo citato q. seque. commodior dabitur dicendi locus.

Ad primum ergo argumentum responsum est, quomodo haec positio Dei lex differat ab aeterna, & qua ratione sit praeter naturalem nobis necessaria, nempe quod naturalis quae naturae nostrae capacitatem non excedit, ordinet nos in finem naturalem, sed diuina, per quam aeterna alio modo nobis participatur, euehit nos ad supernaturalem. Et pariter respondetur ad secundum, quod licet consilium, opus sit rationis, necesse tamen est supernaturali lege informari. Atque in hoc praeclearius nobiscum & excellentius factum est, quam cum irrationabilibus animantibus. Nam illa ad naturalem duntaxat finem, qui humilis est ordinem habent, quem etsi suis uiribus adipiscantur, nihil egregium est. Nos uero ad supernaturalem felicitatem creati sumus, quod quidem ineffabile beneficium praecunctis corporeis creaturis Deo debemus quo ideo per se natura nostra pertinere nequit. Sed tamen, cum Aristotele auctore, id est quod per amicos possumus, per nos ipsos quod imodo possumus hoc quoque hominis excellentia patescit, quod sic est Deus paratissimus nobis suppetias ferre, ut nunquam nisi ob nostram culpam nobis desit. Tertium autem argumentum id precise probat, quod incongruens fuisset duas ab uno dimanare Deo leges, sic prorsus distinctas, ut sunt leges diuersarum gentium, fuit nihilominus expediens ac decorum, ut uerus Deus ad eundem finem alia praecipia poneret imperfectis hominibus, quibus ueritatem quasi sub pedagogo conueniebat de lege, alia uero ad etate iustam prouectis, eo potissimum quod salus nostra, qua tunc est legis, per Christum nobis erat obtinenda, cui perinde competebat perfectam legem ponere. At nihilominus oportebat & per alteram mandatum ad eius susceptionem (ut dictum est) praeparari. Lex autem naturalis, quae uniuersalis est iustitiae & iuris. F. uer-

Ad pri-
mū arg.

Ad secū-
dū arg.

Ad ter-
tiū arg.

Soto
de iure
Legibus
Dist.
13

ut scilicet continet præcepta, eademque adeo cunctis mortalibus cuiuscunque sint conditionis communia, acquit nisi una esse.

ARTICVLVS II.

Utrum lex vetus fuerit bona.

Quoniam consuetudo solet humana natura habefactari, ut non defuerit Manicheorum caterua, qui contra veterem legem malam, a maloque Deo conditam oblarasset, quaritur an fuerit bona? Et arguitur a

Prima ratio a parte negativa.

Secunda ratio.

Tertia ratio.

Paulus.

Petrus.

Quarta ratio.

Paulus.

parte negativa: Multa scripta sunt in veteri lege, noua repugnantia, ut primum ipsum verbum: In principio, creauit Deus caelum, & terram. Cuius contrarium asseritur Io. 1. Mundus per ipsum, fuerbum, factus est, & sine ipso factum est nihil. Mox & illic legitur requieuisse, die septima Deum ab omni opere quod parauerat, & tamen Io. 5. ait Christus, Pater meus usque modo operatur, & ego operor. Secundo, Deus ipse fatetur Eze. 20. dicens, dedi eis præcepta non bona, & iudicia in quibus non uiuent, lex autem de præceptorum qualitate existimatur, ergo lex illa non fuit bona. Tertio, Ad bonitatem legis duo sunt potissimum requisita, ut supra nos Isidorus docuit. Primum, ut communi animarum saluti consulari, mox ut sit obseruatum non difficile, humanaque consuetudini accommodata, neutrum autem istorum erat in illa lege, ait enim quantum ad primum Paul. ad Rom. 5. Lex subintravit ut abundaret delictum, & cap. 7. Sine lege peccatum mortuum erat, ego autem uiuebam sine lege aliquando, sed cum uenisset mandatum peccatum reuixit, ergo autem mortuus sum. Et de secunda qualitate ait Petrus actuum 15. Quid tentatis ponere iugum super cervicem discipulorum, quod neque nos neque patres nostri portare potuimus? Lex ergo illa non erat bona. Quarto, Si lex illa bona fuisset, eo maxime quod Dei sanctio fuit, Deus autem non apparet fuisse eius conditor, primum, quia ut habetur Deut. 31. Dei perfecta sunt opera, lex autem nihil ad perfectum adduxit. ut ad Heb. 7. auctor est Paulus: Mox quod deberet esse perpetua. Lex autem illa cessauit, ut ibidem Paulus docet propter eius infirmitatem. Imò, quia (ut dictum est) occasio erat peccati, ergo non fuit a Deo lata atque adeo neque inde po-

test probitas colligi. Quinto, Si Deo latore bona esset, condicens fuisset, ut per angelos, qui (ut est in Psalm.) sunt Dei ministri, fuisset lata, at vero non per angelos, sed ore Dei prolata fuit. Legitur enim Exod. 20. Loquutus est Dominus sermones hos. Et statim, Ego sum Dominus Deus tuus. Quod vilius ministerio usus est, ille fuit Moyses, secundum illud Ioan. 1. Lex per Moysen data est. Et illud Exo. 33. I loquebatur Dominus ad Moysen facie ad faciem. Nil ergo restat unde probitas illius legis elici possit. In contrarium autem est Paulinum oraculum ad Roma. 7. itaque lex quidem sancta est (loquebat autem de veteri) & mandatum sanctum & iustum & bonum.

Ad questionem hanc tribus conclusionibus respondeo Prima, Lex vetus (ut ait Paul.) fuit sancta & iusta & bona, atque omnibus suis causis congruentissima, tamen non vnde quaque abioluta & perfecta. Conclusio hæc per omne causarum genus asseritur & confirmatur Primum, ex ratione vtriusque obiecti, scilicet tam materia, de qua præcipiebatur, quam formæ & figuræ præcipiendi. Fuit enim tum morum compositio, tum & futurorum ymbræ, & vtriusque bona. Enimvero cum duplex sit in nobis ratio, sicuti veritas, speculatiuum scientiarum inde perpenditur, quod sit rationi speculatiuæ consona ita & legis bonitas eo quod si concors rationi practica: lex autem vetus, qua parte erat morum regula, egregie propellabat tum operum prauitatem, tum & cupidines cum ratione colluctantes. Decalogus enim ille, quem Deus Moysi in tabulis exarauit, compendium fuit substantiaque, & flos totius naturalis legis, quippe qui (ut quaestione 3. latius patebit) hominem & ad Deum referebat & cum hominibus conglutinabat, neque solam manum, verum & corrent illo mandato compefcebatur. Non concupisces rem proximi: us, non uxorem, &c. Vnde Paulus ad Romanos 7. Conscio, inquit legi quoniam bona est, Et rursum, Condelegor legi Dei secundum interiorem hominem. Quo sane verbo ostendit legis virtutem eam fuisse, ut sensibus cupiditatis obsisteret, quæ exteriori, hoc est sensualem hominem deuehant. At vero quoniam legis sanctitas per ordinem ad finem expenditur, finis autem diuinæ legis non est sicuti humanæ, temporalis tranquillitas & quies reipublicæ, sed

Quinta ratio.

Paulus.

Prima conclusio.

Probatio.

Paulus.

Solutio.

Paulus.

sed sempiterna felicitas, quæ in eius respectu posita est, illa censetur perfecta lex, quæ vique ad illum perducit finem, illa autem bona quidem, non tamen simpliciter absoluta, quæ licet illic dirigendo ducatur, non tamen perducit, hoc autem discrimine vetus illa a nostra differbat. Enimvero cum finis ille vires excedat naturæ, nullius legis opera nisi gratia superne iuvante sufficiunt illuc quequam perferre, secundum illud ad Rom. 6. Gratia Dei vita æterna. Et quoniam gratia per Christi redemptionem, quæ fuit evangelicus legislator, collata fuit univ. mundo, lex vetus quæ per se gratiam hanc non continebat, ætatenus bona erat nimirum præcipiens virtutum officia, ut tamen non esset perfecta, sicut nostra, quæ per eandem legis nostri gratiam ad suum finem nos perducit. Vnde Paul. ad Tit. 3. Cum benignitas & humanitas apparuit Saluatoris nostri Dei, non ex operibus iustitiæ quæ fecimus nos, sed secundum suam misericordiam filius nos fecit per laucarum regenerationis & renouationis spiritus sancti, quem effudit in nos abunde, &c. Ioan. 1. Lex per Moysen data est, gratia & veritas per Christum facta est. Et eodem atinet quod ait ad Heb. 7. Nihil ad perfectum adduxit lex. Hanc differentiam iam diximus repetendam nobis. q. 7. Tantisper tamen, ne pendulus lector hæreat, rem aperiamus. est enim intellectu non facilis. In contrarium quippe est arg. hoc: In circumscriptione antiquæ legis conferebatur gratia virtute fidei Christi illic potestate, quæ gratia remittebatur originale, sicuti in nostra per baptismum virtute eiusdem Christi. Rursus, qui opera legis per eandem gratiam tunc implebant, eodigne merebantur æternam vitam, sicuti nos. Et sicuti illi extra gratiam implentes legem solum præstabant opera moralia ex bona, non tamen quæ essent beatitudinis merita ita & nobis accidit. Quid ergo discriminis restat inter illam & nostram? Responderetur non hoc esse, sed aliud. Nempe quod causa illius gratiæ, quæ illi in amicitiam Dei recipiebatur, non fuit adhibita nisi per Christum latorem legis nostre, nam causa illa, vna eius fuit passio secundum illum Pauli ad Colossen. 1. Nunc per mortem & sanguinem suum reconciliauit vos cum aliquando alienati, & inimici. &c. Itaque ut de con-

trito inter Theologos fertur, quod licet ante confessionem a suis sit per gratiam Christi absolutus delictis, nihilominus quia virtutes propositæ confessionis, quæ sacramentum est passionis eius, contritiõ illa operatur, sit, ut quando ad pedes confessorij accedit, tunc vere absoluitur. Sic de iustorum vniuersitate, Christi passionem præcedentium, censendum est, videlicet quod erant veluti in deposito quodamque Christus veniret, qui pretium redemptionis soluens, cuncta expiaret piacula, & ideo occlusæ illis erant celorum valuæ, quasi non essent digni qui admitterentur in possessionem filiorum Dei atque hoc est quod ait Paulus ad Rom. 3. Deus proposuit Christum propitiatorum in sanguine ipsius ad ostensionem iustitiæ suæ propter remissionem præcedentium delictorum, in iustentatione Dei ad ostensionem iustitiæ eius in hoc tempore. Ecce quomodo fons totius gratiæ fuit Christi passio etiam respectu præcedentium. Est ergo differentia, quod illi non per legis opera saluti fiebant, sed per fidei letu Christi futuri, cuius passione nitebantur iustorum merita. Nos vero per eandem eiusdem Christi præsentis in nostra lege, nempe qui gratiam nobis eo temporis articulo meruit, quæ donec dignæque implemus legem, quo articulo lex nos eius obligare cepit. Et hæc est perfectio, quæ lex nostra veteri præstat, quantum ad moralia precepta. Mox bonitas eiusdem legis ratione causæ finalis ostenditur. Fuit enim cõdita variam interitis venturo Messie prepararet & communiter. Hæc autem preparatio in duobus consistebat. Primū, ut esset futurorum præconium & præfagium, mox & Euangelicæ quasi inchoatio præconium scilicet per Prophetarum oracula vnde Christus Luc. ultimo. Oportet impleri omnia quæ scripta sunt in lege, & in psalmis, & prophetis de me. Et Ioan. 5. Si crederitis Moysi crederitis & mihi. Præfagium vero per ceremonialia quæ umbra erant futurorum, secundum illud 1. ad Cor. 10. Omnes patres nostri in Moysæ baptizati sunt, & in nube & in mari, & omnes eandem escam spiritualem manducauerunt, & omnes eundem potum spiritualem biberunt. Hæc enim omnia in figura facta sunt, nostri. Fuit deinde quasi inchoatio Euangelicæ, quatenus sub illa lege semotus

Paulus.

Quo s. supposita dicitur saluet. Oñdicit bonitas legis diuine ex ratione causæ finalis.

Ioan. 5.

Paulus.

Soto
de iure
legibus
Dile
15

Quinta
atio.

Discrimen
ueteris
& nouæ
legem
Paulus.

Paulus.

Prima
conclu.

Proba.
tio.

Paulus.

Obie.
tio ad
uersus
tra diti
discrimen.

Solutio.

Paulus.

Paulus.

est peculiaris ille populus a reliquo orbe, & ab idolorum cultura coereitus, atque cultui vnici Dei addictus. Vnde Paulus ad Galat. 3. Priusquam veniret fides sub eadem lege custodiebamur, conclusi in eam fidem, quae reuelanda erat. Et haec de prima conclusione. Sed vt ratione quoque efficientis causae bonitas eiusdem legis corroboraretur, adponitur secunda: Deus fuit auctor eiusdem legis, vt pater. Matth. 15. iuratum fecistis mandatum Dei propter traditiones vestras. Erat quippe Christo tunc sermo de illo mandato: Honora patrem tuum & matrem tuam, quod scriptum erat in lege Et ratio colligitur ex superioribus, sic. Lex illa, vt dictum est, praeparatum erat Euangelica, cuius potto neque.

Paulus. Manichaei negare poterant Deum fuisse auctorem igitur cum eiusdem sit, & finem proponere, & disponere media, idem Deus per se suosque ministros legem illam tulit. Diabolus enim nunquam, vt diabolico ore Manichaeus blasphemauit, legem illam constituit, per quam Christus praefignabatur colebaturque a quo erat ipse victus expellendus. Atque hunc sensum exhibeat ipse Redemptor Matth. 12. Si Sathanas Sathanam eijcit, diuisum est regnum eius. Anaduertenda tamen est asperio huius conclusionis. quippe quae non tantum Manichaeorum blasphemiam retundit, delirantium ac mentientium fuisse opus principis tenebrarum, verum & docet non fuisse legem alicuius Angelus vel hominis, sicuti sunt leges humanae, sed sicuti noua, ita illa a Deo latam esse ac subia de diuinum censeri. Ita enim vbique habet, Loquutus est dominus ad Moysen dicens. Et Exod. 24. Postquam Moyses retulit ad populum legem responderunt. Omnia quae loquutus est nobis Deus, faciemus. Et infra dum sanguinis aspersione eandem legem, seu testamentum stabiliret in figuram Christi, qui suo sanguine confirmaturus erat nouum, ait. Hic est sanguis foederis, quod pepigit vobiscum Deus. Id quod & Pau. ad Hebr. 9. retulit. Quando ergo ait Ioannes. Lex per Moysen data est, non intelligit fuisse suam, sed eius ministerio promulgatam, sicut lex Euangelica non fuit Apostolorum, sed Christi ipsorum diuulgata praedicatione. At vero, quo nihil legis illius defensionem praetermittatur, tertia adhibetur conclusio. Lex illa a Deo per angelos posita est, secundum verbum Pauli ad Galat. 3. Lex data est per angelos in manu Mediatoris. Huius testimonium perhibet Stephanus Act. 7. dicens. Accepistis legem in dispositione angelorum. Et Dion. 4. ca. Calcitis Hierarchiae, congruere docet, vti diuinorum arcana ad homines angelorum ministerio deferantur. Haec autem ratio non peculiariter de antiqua, sed & de lege nostra curret, quae tamen per non angelos, sed per Christum lata est. Et ideo S. Thomas peculiariter adhibet eiusdem prouidentiae analogiam, quam ad architectis mutuatur. Architectus enim nauis non per se, sed per suos ministros ligata dolat ac praeparat, ipse tamen compingi nauis fabricam. Idem videre est in architecto domus. Concedens ergo fuit, vt Deus legem illam quae ad Euangelij perfectionem sternebant vim, per calcitis suos ministros permitteret. Euangelicam vero ipse factus homo conderet, suo que sanguine conferret. Atque hoc inter vultum dignouit Apost. ad Hebr. 1. vbi excellentia Euangelij inde commenda, quod per illud loquutus Deus est nobis filio, qui melior est angelis, quos fecit spiritus ministrosque suos in ministerium missos propter eos qui haereditatem capiunt salutis.

Paulus Argumenta in contrarium obiecta, Manichaeorum arma erant, quorum inter alias haereses haec quoque fuit, vt legem veterem conuictis proscinderent, & tanquam a principe tenebrarum conditam repudiarent. De qua quidem haeresi meminit Augustin. libro de haeres. cap. 46. & in eius repulsum scripsit praeter alios, contra Faustum libros viginti tres. Quamuis haeresis huius Credo feratur primus auctor Marcianus magister, cui post centum annos successit Manichaeus Ili enim non intelligentes malum per se nullam habere causam, sed esse boni priuationem, neque vero bonum Deum effectorem esse malorum in illam sunt primum vesaniam colapsi, vt duo ex equo rerum principia adiuuent principem scilicet lucis, bonorum auctorem. principem autem tenebrarum, inuentorem malorum. Atque inde rursus cum legem veterem in malorum praedicatione collocarent, inuentum esse dixerunt, illius principis tenebrarum. Argumentorum vementiora capita, quae contra legem moliebantur.

Paulus.

Secunda conclusio.

Ratio quae omnis.

Paulus.

Tertia conclusio.

Dion.

S. Tho.

Paulus

Manic.

Argu.

tur, hæc ferme sunt: Primum, ratione finis, qui omnium est causarum prima, improbabant illam quod non nisi terrena promitteret. Vnde Faust. li. 4. ait se eo est amē tum vetus non accipere, quod in eo nō est hæreditas sicuti in nouo, ob idq; negabat, esse ambas eiusdem Dei leges. Ad hoc tamen iam superius responsum est, Deum illis tanquam pueris terrena fuisse pollicerum, tum vt in illis futura delinearet, tum vt palam faceret quam esset fidus suorum promissorum seruator. Secundum caput argumentorum suorum erat, quod dicitis multis lex illa cum Euangelio pugnabat, vt primo nos argumento tetigimus. Ad quod tamen Aug. latissime in libro contra Adimantum respondet, ea nimirum conciliando, quæ pugnantia uideri poterant. Haud enim repugnat, cuncta esse a Deo facta, quare ait Moyses, Creauit Deus, & tamen illa condidisse per verbum, ceu per suam artem, quare ait Ioan. Per ipsum facta sunt. Neque obstat, vt factus fuerit homo ad imaginem Dei secundum naturā, vt illic habetur, & tamen secundum morū malignitatem dixerit Christus Iudæis Ioan. 8. Vos ex parte diabolo estis. Neque aduersantur, vt quæuerit die Sabbatho de opere creationis mundi, & tamen semper operetur, ipsum conferuando & gubernādo. Tertio inculpabant legem, vt in secundo argumento insinubamus, quod contineret præcepta mala, & in primis crudelia, vt est illud Oculum pro oculo, dentem pro dente, quod id circo Christus Matt. 5. ceu iniquum respuit, dicens. Ego autem dico uobis. Diligite inimicos vestros. Mox & charitati aduersantia: qualis erat libellus repudiij & usurarum permissio: Nam Deuter. 23. permittēbatur scenerari alienigenis. Et illud quod refertur Matth. 5. Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum. Quæ quidem testimonia sunt non esse legem vtranque eodem Deo latam. Ad hæc vero eodem ferme modo respondetur, nempe quod cum populus ille tam iniuriam esset tenax, tamq; diuitiarum sities, atque ad charitatem durus, permisit illis Deus illam rationis uindictam, & uxorum repudiationem, atq; usurarum modum, vt ab immaniorib. illos arceret. Adueniēte autem lege gratiæ superstruxit Christus celsiores charitatis gradus. Tameñ illud verbum, Odio habebis inimi-

cum tuū, non extabat in lege, vt patet I. e. ui. 19. sed erat Phariseorum interpretatio. Quapropter Fabri Stapulensis adnotatio super eundem locum. Euangelij minime In Fa- tuta est Ait enim quod illud ex ueteribus brum te scriptis aperte cognoscebatur, quæ passim stimo. -- mala imprecantur inimicis, vt in Psal. 57. Aduerte mala inimicis meis. Et 82. Erube- scant & conturbentur in seculum seculi, est enim impius error hanc notam legi Solutio inurere, quod præciperet inimicorum o- argumē dium. Nam quod iuberentur illi Chana- ti. nos & Iebuseos perdere, non erat odij ius- so, sed executio iustitiæ. Imò Prou. 25. præ- cipiebatur: Si esurierit inimicus tuus, ciba- illum. Illæ autem Psalmorum phrasæ, ex- positore vbique Augustino, non sunt ma- lorum imprecationes, quasi David optaf- set malo inimicis suis, sed futurorum pro- pheticæ, ac si dixisset, Auertes mala inimi- cis meis. Igitur ad secundum arg. respon- detur, quod quando Deus fatetur dedisse eis præcepta non bona, ceremonias deno- tat, quæ non appellauit mala, sed non bo- na. i. non perfectâ, neque ad vitam per suf- Auctor ficientia, quia non conferebant gratiā pec- in Com catorem loricem, quæ quidem peccata met. su- eisdem ceremonijs illi contebantur, nam per Epi- gratia in circuncisione a sola permanebat ad Ro- hde. Et ideo subiunxit, & iudicia in quibus Paulus. non uiuent scilicet uita gratiæ. Ac postea. Et pollui eos in muneribus suis, hoc est, Per illa munera quæ pro peccatis offere- bant, ostendi eos esse pollutos. Quarto de Ad quar niq. hoc super omnia idem Manichæi im- tū argu. properabant legi, quod tum obseruatu e- rat difficilis, tum & peccatorum existeret causâ quo tertium nostrum argumētum tendebat. Veruntamen super eisdem locis Pauli ad Roma. 5. & 7. citatis satis a nobis expositum est, legem non fuisse causam, vt peccatum uiuere & gratia emoreretur veluti effectricem & positiuam, quin uero hanc maculam abstergit eidem legi idem Paulus dicens quod esset sancta. Et 1. ad Timo. 1. Scimus autem quod bona est lex, si quis ea legitime utatur. At quia malum uetabat, docebatque adeo quid esset pec- carum, ex hac parte, primum tollebat ex- culationem, secundo quia vt ait Lyricus, nitimur in uetita, inde homines occasione captabant, vt maiori impetu ferrentur in malum, & quia gratiam non conferebat, ex hac parte negatiue erat causâ peccat-

Ad secū
dū arg.
Ad ter-
tiū arg.
Auctor
ficientia,
quia non
conferebant
gratiā pec-
catorem
loricem, quæ
quidem pec-
cata
eisdem
ceremonijs
illi contebantur,
nam per Epi-
gratia in
circuncisione
a sola permanebat
ad Ro-
hde. Et ideo
subiunxit,
& iudicia
in quibus
Paulus.
non uiuent
scilicet uita
gratiæ. Ac
postea.
Et pollui
eos in
muneribus
suis, hoc
est,
Per illa
munera
quæ pro
peccatis
offere-
bant,
ostendi
eos esse
pollutos.
Quarto
de
niq. hoc
super
omnia
idem
Manichæi
im-
properabant
legi, quod
tum
obseruatu
e-
rat
difficilis,
tum &
peccatorum
existeret
causâ
quo
tertium
nostrum
argumētum
tendebat.
Veruntamen
super
eisdem
locis
Pauli
ad
Roma. 5.
& 7.
citatis
satis
a
nobis
expositum
est,
legem
non
fuisse
causam,
vt
peccatum
uiuere
&
gratia
emoreretur
ueluti
effectricem
&
positiuam,
quin
uero
hanc
maculam
abstergit
eidem
legi
idem
Paulus
dicens
quod
esset
sancta.
Et 1. ad
Timo. 1.
Scimus
autem
quod
bona
est
lex,
si
quis
ea
legitime
utatur.
At
quia
malum
uetabat,
docebatque
adeo
quid
esset
pec-
carum,
ex
hac
parte,
primum
tollebat
ex-
culationem,
secundo
quia
vt
ait
Lyricus,
nitimur
in
uetita,
inde
homines
occasione
captabant,
vt
maiori
impetu
ferrentur
in
malum,
&
quia
gratiam
non
conferebat,
ex
hac
parte
negatiue
erat
causâ
peccat-

SOTO
de iure
legibus
Dile
15

Paulus
Mani-
chaorū
cōtra le-
gē uete-
rem.
Arg. 1.
Faustus.
Solutio.
Diony.
Tho.
Paulus
Adcōfir-
matio-
nem.
Ad secū-
dū arg.
Mani-
Adno-
tio. Fa-
brimini-
metata.
Argu-
mentū.

ti. non satis iuantes ad cauendum. Vnde non ait, Occasione data, sed occasione accepta i quam non lex dedit, sed homines inde acceperunt, peccatum. forignale, cuius fomes carnis nobis relictus est, per mandatum operatum est in me omnem concupiscentiam. Quare in capite quinto vbi dixerat peccatum intrasse, vt abundaret delictum, particula, vt non dicit causam. Haud enim illa fuit voluntas Dei ferentis legem ut per eam concitaret homines ad malum, sed tamen dicit confessionem. Ex hominum namque infirmitate consequutum est, vt data lege, peccata cumularent. Ad quantum satis respondum est, vbi rationem exposuimus rati imperfectionis legis, quam etiam cessationis. Cū. n. esse figura legis gratie, nihil verat, quin a Deo fuisset lata, & nihilominus nō absolutā obtinisset perfectionē. Erat. n. præparamentū Messia: auctoris gratie, q̄ est legis, perfectio, quapropter consequens erat, tum vt vlt̄ ad ipsum non adipisceretur suam perfectionem, tum vt per eiusdem Dei præsentiam illa antiquaretur. In quinto autem argumento non vnā tm̄ dubitatio dissoluenda petitur. Vna est de locutionib. illis antiquis, qua Deus dicebatur loqui Moysi, vtrum. s̄ per seipse loqueretur, an vtro Angelus nomine ipsius? Aug. namq. 2. de Trinit. c. 12. & 13. super Genes. ad literam cap. 27. huc propender, quod vnus Angelorum per dispensationē personam domini sui gerebat. Quemadmodū scriba dū nomine iudicis sententiā refert, Nos, &c. mādāmus. Et quo pacto sacerdos ait loco Christi, Hoc est corpus meum. Et astipulatur eius assertioni modus loquendi scripture. Enimvero Exo. 3. vbi nos legitur quod apparuit de rubo Dominus Moysi in flamma ignis. Septuaginta habent, apparuisse Angelum Domini. Et sic legit Aug. Nihilominus tamen qui apparuit, dixit, Ego sū Deus p̄ris tui, &c. Et Gen. 32. Ille qui luctabatur cum Iacob, ait ad illum, Cur queris nomen meū, q̄ est mirabile? Angelus ergo loquebat in persona Dei. Et causa est h̄mōi, Cum voces illæ sensibiles essent, liquidum est fuisse factas in aere verberato, quo hoies audiunt, atq. adeo Angelorum ministerio, quo Deus vtitur, intonuisse. Et ideo censetur Angelus loqui in p̄sona Dei. Tameñ nos super illo p̄terno uerbo Ioan. 3. Hic

Prima.
August.
Robora
tur sen
tentia.
August.
Rō asser
tionis p̄
terita.

est filius meus dilectus, non sumus veriti dicere vocem fuisse Dei propriam patriq. attributam, nempe quod vel Deus se solo verberasset aerem, vel quod angelico fuerit functus obsequio, quasi inistro, ceu nos utimur lingua. Hac ergo rōne dicit lex data per Angelos seu in dispositionē Angelorum, quod dum Deus Moysi in monte loquebatur, vox illa Angelorum opera auri. eius insonabat. Sed tamen hinc secunda emergit questione, quod Exo. 33. asseritur, Dominus facie ad faciem Moysi loquutus. Respondetur tamen secundum Aug. locis citatis, hoc esse intelligēdū sc̄m opin vulgi. Nam paulo post optatissime cum Deo exoptulabat, dicens, Ostende mihi gloriam tuam, nempe quam nōdum viderat. Igitur utrum post viderit Dei faciem, vt Paulus in raptu, an solū posteriora, hoc est, aliquid in quo ei gloria illius illuxit, sub iudice est. Verumtm̄ qm̄ in monte legē suscepit, uoce per Angelos fabricata loquebatur ei Deus. Qui ergo est quod ait Ioannes I ex per Moysen data est, quā ane de causa dicitur Mosaica? R̄ndet q̄ sicut Christus per seipsum reuelauit Apostolis legem quam ipsi orbi promulgauerunt, sic Deus per Angelos ipse tradidit Moysi vt ipse denūtiaret populo. Et ideo dicitur Moysi tanquam promulgatoris.

ARTICVLVS III.

Vtrum lex ista soli debuerit populo Israel poni, illamq. duntaxat obligare.

POſquam de bonitate causisq. vetustate legis satis a nobis dictum est, subsequitur vt de eius subditis sermonem adhibeamus. Quaritur ergo an fuerit expediens populo Israel peculiariter poni, eumque duntaxat obligare? Et arguitur a parte negatiua. Lex illa, vt dictum est, figura fuit præparatioq. euangelicæ figura autem & vja debet suo fini similitudine respondere, sed lex euangelica non Iudæis tantum, verum & gentibus vniuersis futura erat in salutem secundum oraculum illud Isa. 46. de Christo præcantatum: Parum est vt sis mihi seruus ad suscitandas tribus Iacob, & faces Israel conuertendas, dedi te in lucem gentibus, vt sis salus mea vsque ad extremum terræ, ergo & lex vetus debuit vniuerso mundo promulgari,

Secūda
questio.
Solutio.

Alia o
bictio.
Dissolu
tio.

Primū
argu. a
parte
negatiua.

Secūda

Paulus.

Gemi-

na qo.

clauū.

qōne p.

posita.

Prima.

Secūda.

Prima

conclō.

quāratif

suprime

qōni-

Prima

pbatio

conclu-

tionis.

Secūda

conclō.

Duplex

rō cōclu-

sionis.

Primū

argu. a

parte ne

gatiua.

gari, eo vel maxime quod vt legitur Act. 10. nō est personarum acceptor Deus, sed in omni gente qui timet eum & operatur iustitiam, acceptus est. Secundo, si lex illa in Iudæos tñ obligaret, deterrima fuisset grauiſſimaque eorum conditio inter omnes mortales. Illi enim non poterant sine legis obseruantia pertinere obtinere salutem. Extat enim Deut. 27. Maledictus omnis quis non permanſit in sermonibus legis huius, neq. eos opere perficit. Reliqua vero gentium vniuersitas extra illam legē solo iure nature seruari poterat. Amplior ergo salutis via patebat gentibus quam Iudæis. In cōtrarium autem est sentētia Pauli ad Rom. 3. Quid ergo amplius Iudæo? multum per omnem modum. Primum quod dē, quia credita sunt illis eloquia Dei. Et Dauid. Non fecit taliter omnia nationi & iudicia sua non manifestauit eis.

Quæstione, vt inter arguēdum insinuatum est, duo peti. Primum, an singulari illi populo congruens fuerit legem illam edicere. Alterū, an solum illum obligabat? Nā posset quis cogitare, quod licet iudæis fuerit promulgata, nihil fecius cum lex Dei esset, qui Rex est vniuersi orbis, ad quocunq. fama illius penetraret, tenebantur illam suscipere. Quinque ergo conclusionibus cōstabit responsio. Prima. Cōueniens fuit lege illi tantum populo dare. Conclusio hæc ex superioribus colligitur. Nam cum opus Dei fuerit, cuius summa sapientia attingit a fine vsque ad finem, & disponit omnia suauiter, dubium nullum relinquunt, quo minus fuerit consultissimum ac decentissimum. Attamen quia ratio hæc nimis generalis est, ex ipso rerum sine exploranda est alia, cui aīus acquiescat, puta quæ rationem diuinę sapientię referat. Est autem aliud querere, sicut selectus est aliquis populus cui daretur, & non potius toti mundo inuulgaretur, aliud vero cur selectus est aliquis populus cui daretur, & non potius toti mundo inuulgaretur, aliud vero cur ille Hebræorum. Sit ergo secund. cōclusio. Ratio cur delectus alicuius populi ex cunctis mortalibus factus est, sumitur a fine eiusdem legis, qui fuit aduentus Messie, inde enim duplex accipitur ratio Vna, quod cum sublimitatem iam excessi misterij totus mundus capere non posset quippe in quo quamplurima essent hominum ingenia, tum natura

li hebetudine, tum morum, peruersitate & caliginantia, concedens fuit, vt pusillus quidam populus peculiariter seligeretur, cui tam alta tamq. recondita mysteria initio concederentur. Nam si spāsim fuissent statim per orbem euulgata, ludibrio citius haberetur quam eis adhiberetur fides. Sic enim solent cordari homines & prudētes arcana sua non temere publicare, sed illos deligere, quorum fidei committant, iuxta illud Eccl. 6. Multi pacifici sint tibi, consiliarius vnus de mille. Quin vero nuncium rei grauiſſimæ non audes in initio in vulgus propalare, ne ridiculus videaris, sed in quorundam aures primum susurras, quouque fama vires accipiat. Poterat quidē Deus talia facere hominū ingenia, vt omnes statim caperent, sed tamen more nature cuncta suauiter disponit. Docet enim nos experientia mille quingentorum annorum non dicam quam sint mysteria nostre fidei captu difficilia, sed quā sit humanum ingenium tardum, quamq. ad optima capessenda in docile, cum minimis orbis angulus fidem retineat, eandemq. tam multis ex partibus lacerā. Altera ratio est ex eodē vtidem sine sumpra, quod decuit selectam esse stirpem, ex qua Christus genus duceret. Quemadmodū enim Romanorum gens & Atheniensium, vt verbi gratia dicamus, sua celebrarunt noīa, ita condecuit Christi proſapiam ac genealogiam illustrem in mundo fuisse. Atqui vtraque ratione circūcisionis caractere insignitatus ille populus fuit, vt a reliquo dignoiceretur orbe. Fuitque insigne illud in membro illo iustum, vt illius generura significaretur, qui vna cum reliquis delectis labem generatione contractam erat absterſurus. Et quemadmodum inter Romanos illustriores familiae, vt Cæsares, Camili, Scipiones &c. sic etiam ex illo populo selectus est Dauidicus truncus ex quo diuinus flos germinaret. Quapropter vt super primum ca. ad Rom. recolimus, nuncupatus est Christus filius Dauid. De alio vero proposito membro, scilicet cur ille potius Hebræorum populus fuerit electus, statuitur tertia conclusio. Ratio hmoi electionis neque potest neq. debet ex aliqua causa vel merito illius populi captari, sed in meram Dei misericordiam est referenda. Duas quippe causas comminisci posses populo illi congruentes. Quam vna esset, quod

Secūda ratio.

Tertia conclusio.

Duplex ratio nō factis apta.

SOTO
de iure
Legibus
Dicit
13

Resellit prima. Exploditur secunda ca.

rum reliquis orbis gentibus in idololatriæ impietatem immeritè soboles illa Abrahæ in vero cultu vnius Dei persisterit, iustum erat illam particulariter in peculium Dei eligi. Sed tamen ratio hæc non est couincens. Nam post susceptam legem in eandem idololatriam irruerunt, quod multo illis iniquius absurdiusque fuit, quam gentibus. Vnde Exod. 33. & Amos 5. Nūquid hostias & sacrificium obtulistis mihi in deserto quadraginta annis domus Israel? Et portastis tabernacula Moloch deo vestro imaginem idolorum vestrorum Idus dei vestri, quæ fecistis vobis? Secundum ergo rationem effingere quis forte posset, quod licet fuissent postea idololatriæ tamen aliquibus iustitiæ officis vel ante vel post legem floruerunt, quorum merito data est illis lex. Veruntamè plane legitur Leui. 6. Scito quod non propter iustitias tuas dominus tuus dedit tibi terram hanc in possessionem, cum durissime ceruicis sis populus. Ratio ergo proxima fuit promissio facta Abrahæ, Isaac & Jacob, vt eodem cap. legitur vbi annotadum est Abrahæ enim antecessisse legi & Moysi quingentis annis. Cui vt legitur Ge. 12. & 22. promissa est Chananaeorum terra, simul & futurus Messias. Et quoniam lex præfagium erat, vt diximus, preparatio eiusdem Messia, in eadem promissione insculpebatur lex eius soboli promulgada. Ob id. j. loco citato Deut. Nō propter iustitias tuas & æquitatem cordis tui ingredieris vt possideas terras earum, s. gētium sed quia illæ egerunt inique introeunte te deletæ sunt, & vt compleret verbū suum dominus quod sub iuramento pollicitus est patribus tuis Abraham, Isaac & Jacob Itaq. expulsio gentiū fuit propter eorum peccata, sed tamen introductio Iudæorum atque adeo collatio legis fuit propter promissiones Dei idque Paulus. A post. ad Gal. 3. docens ait. Abrahæ dictæ sunt promissiones & semini eius, Et non dicit seminibus, quasi in multis, sed quasi in vno. Et semini tuo, qui est Christus, ergo Abrahæ lex data est illi populo propter promissiones. Ille autem ob id factæ sunt, vt populus in causa fuere vt præceteris illud Leuit. 19. Sancti eritis, quia ego sanctus sum Veruntamè licet hæc fuerit proxima causa non tamen in illa animus relictus. Nam respondendum restat, cur

Rō vera conclusio. Explatur posita ratio.

Paulus. Obiectio. Merita Abrahæ minime in causa fuere vt præceteris illud Leuit. 19. Sancti eritis, quia ego sanctus sum Veruntamè licet hæc fuerit proxima causa non tamen in illa animus relictus. Nam respondendum restat, cur

selectionem Deus habuit Abraham ac suam progeniem, cui mysteria Christi reuelaret. atque ex suo sanguine gignendum polliceretur, quàm vnum quemlibet alium moralium, vt vtrum merita eius fuerint in causa? Re vera minime, sed vt conclusio asserit, Dei misericordia, Hoc namque in primis astruit oraculum illud Isaie 41. Qui suscitauit ab oriente iustum, vocauit eum vt sequeretur se. Nam de terra Chaldaeorum vocatus fuerit, vt Gen. 11. legitur, quæ quidem regio terræ promissæ orientalis erat. Mox & ratio idem demonstrat. Nam cum gratia, qua grati Deo reddimur, non cadat sub meritum, sit vt neque eius initium & caput promereri illa possit creatura, initium autem fuit Christus, ergo eius aduentum neque intemèrata Virgo mereri valuit, quantum inus prescorum quispiam? cum lex fuerit Christi figuta, neque illam vel Abraham, vel eius progenitores, aut posterius meruerunt. Quo circa mera fuit Dei clementia, quod ipse eiusque profapia inter omnes mortales eligeretur. Neq. vlla potest humana designari causa, sed in radicem predestinationis, quæ nullam præter Dei voluntatem habet, referenda est talis electio, iuxta illud celebre August. axioma super Ioan. Quare hunc trahat, illum non trahat, nolle uelle iudicare, si non vis errare. Veruntamen quod de Deipera Virgine cōfitemur, & de Abraham quoque suo gradu censendum est. Etenim etsi Virgo non meruit Christum incarnati, tamen fixo illo diuino proposito, fecit eam. Deus dignam quæ ipsum conciperet secundum illud quod ecclesia canit. Quæ dominum omnium meruisti portare. Et simili modo in suo inferiori gradu fecit Abraham inter mortales dignum cuius sanguinem nascituro filio suo deligeret. Hæc autem electio primum in sacro canone designatur. Gen. 10. Vbi cum peruentum est canone ad enarrandum progeniem Sem filij Noe. designat scriptura. Sem quoque nati sunt patre tur. omnium filiorum Heber &c. Quod utiq. verbum cōsideratissime meditatū est 16. de ciuit. Dei August. Filij enim Heber dicti sunt Hebræi. Ob idque quamuis non Distinuerit progenitus eiusdem Sem, tamen ob hanc dignitatē primus notarius. Non ergo ceptū ab Abraham quasi Abrahæ, ut quidam legis ant. Iudæorum auumat, sed ab Heber nomē iqua-

vn Chis originē duceret, sed hoc ipsū in miamdi uinā referendū est.
Rō pfa. ræ asser. tionis.
August. Electio.
Paul. Pro. tio. stic. mē.
Qui. co. d. c.

Auguſt. dum carnem Neq ſubinde Deus fuit, perſenatum, reſpector. Nam cum nemini debitor ſit, cui vult miſeretur, & quem vult indurrit. Vnde Auguſt. li. de prædeſt. ſanct. Omnes, inquit, quos Deus docet miſericordia docet, quos autem non docet iudicio non docet, hoc enim venit ex damnatione humani generis pro peccato primi parentis. Suppoſitis autem noſtris meritis quæ ex eius gratia pullulant, citra perſonarum acceptionem reddit vnicuiq. (vt ait Paulus) ſecundum opera ſua, Ad ſecundū, negatur deteriorem fuiſſe. Iudeorum conditionem, quam Gentilium, imò ſāto fuit præſtantior populus ille, quanto Dei legi & cultui diſtrictius inancipatus Quemadmodum, & inter Chriſtianos quo actius ſe homines religionum votis perſtringūt, felicitus veniunt Vnde Deut. 4. Quæ eſt alia gēs ſic inolyta vt habeat ceremonias iuſtaque iudicia? Quocirca ut Exod. 12. ſcriptum eſt, quicumq. Gentilium voluiſſet in Iudeorum familiam commigrare, ac nomen ſuum in legem illam adſcribere, circumciſus admittēbatur, vt in vſum illis nunc eſt qui religiones profitentur. Quod ſi quis hic hæreat, vtum poterant Gentilium quiq. particulam legis recipere abſque totius profeſſione, & præcipue an poterāt circumcidi extra legem viuētes? Videtur namq. ratio partem affirmatiuam perſuadere. Nam inter Abrahamæ & Moyſen durauit quingētis annis abſq. lege circumciſio. Reſpondetur quod nihil Gētilēs verabatur quominus poſſent ceremonias aliquas quæ ſibi placerēt, a Iudæis mutuari. Sicuti Romani nonnullas leges ab externis gentibus receperunt. Attamē niſi profiterentur legem, non eſſet illis proprie diuina. Quin vero arbitror poſt datam legē circumciſionem nemini ad ſalutem cōduxiſſe, niſi totā profiteretur. Erat enim ſicut nobis baptiſmus profeſſio legis. Quo aperte ad Gal. 5. docet. Paulus ſub illis verbis, Teſtificor oī homini circumcidi ſe, quoniam debitor eſt vniuerſæ legis faciendæ.

Paulus. Ad ſecū dū arg.

Hæſitatio. Suadēt pars affirmatiua.

Paulus. Teſtificor oī homini circumcidi ſe, quoniam debitor eſt vniuerſæ legis faciendæ.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum lex vetus congruenter data ſuit tempore Moyſi.

Primi argum. **R** Eſtat poſtremo, temporis datæ legis rationem reddere. Et ideo queritur

vtum tempus illud quo data fuit Moyſi, negotio conueniret? Et arguitur a parte negatiua, primo ex his quæ dicta ſunt. Erat enim ſalutis præparamentum, quæ erat per Chriſtum conferenda ſtatim autem homo lapſus remedio indigniſſimū, ergo illico debuit in mundi primordiis ferri. Secundo: Data fuit in ſanctificationem eorum ex quibus Chriſtus progignendus erat, illa autem ſanctificatio cepit in Abraham, vt legitur Genetiſis duodecimo ante Moyſen quingentiſ annis, cui facta fuit promiſſio, quinque (vt ait ad Rom. Pau) credit Deo & reputatum eſt illi ad iuſtitiam. Ergo illi, vt circumciſio iuſta eſt, ita & lex poni debuit. Tertio: Quemadmodū nuper dicebamus, ſicuti Abraham ex vniuerſo orbe ſelectus fuit, vnde Chriſtus originem traheret, ſic poſtea ex illo populo Dauid: Vnde peculiare gēduceret, quare nuncupatus eſt filius Dauid, ergo ſub Dauide qui poſt Moyſen annis pluſibus quam quadringentiſ natus eſt, congruentius fuiſſet lata. Contrarium autem colligitur ex Paulo ad Galat. 3. vbi ait, Legem fuiſſe ordinatam per Angelos in manu mediatoris, ordo nanque Dei temporis quoque opportunitatem denotat.

Quæſtio perfacili negotio expeditur, ſi ex ſola Dei voluntate ratio petatur. Nam cum illa non habeat priorem cauſam neque quidquam humano generi debeat, legem dedit, quando per ſuam ſapientiam decere cognouit. Attamen exploranda reſtat cauſa ex parte hominum, ob quorum ſalutem data eſt. Et ideo ſtatimur conſuſio affirmatiua. Illo temporis articulo data eſt, quod in rem erat maxime humano generi. Etenim tanquam iniquorum medela condita eſt ad emolliendam eorum duritia eorumque edomandam ſuperbiam, & tanquam bonorum iuſtamentum, ſuo re ad promouendam eorum ſalutem atq. ex ſpōſiua.

Concluſio. his duabus radicibus duæ conſuſionis rationes ducuntur. Enimvero ſi priorem ſpectes, humana ſuperbia de duobus extollitur, naturaliſ ſapientia, & potentia, id quod verſatus ſerpens in ſua poſuit ſuggeſtione dum Euā adortu eſt. Eritis enim inquit, ſi cui dii, ſcientes bonum & malum. Edem enim procella eum celo depulerat. E re ergo humani generis fuit, vt Deus illud longis ſeculis ſuo fauore deſereret, porro vt longo experimento cognoceret quā eſſet cluſio ſuapic

Secūda. Tertio. Paulus. Concluſio. Primi argum. Subſtitu

suapte natura & ad cognoscendum, quod sibi expediret, ignarum atq. ignaum ad agendum. Hac ergo de causa mortales desinit duabus integris etatib. vna. scilicet mille quingentis, & eo amplius ante diluuium, quo modum scelerum flagitiorumq. factor pestiferum submersit. At vero non sic prorsus desinit, quo minus in linea, qua Christi genealogiam ducebat, non nullos egregia sanctitate insigniret, vt Abel: Enoch & tandem Noe, in cuius suorumq. iustitia seruatum est mundi semen. Atque inde quasi nouas ei inducias indulgens, expectauit hominem secunda etate eferre, annorum quingentoru vsque ad Abraham, quem pessimus Nemros, contra Deum reppellans centu quinquaginta annis antecessit. Ninus autem Babylonicus, per quem idolatria in orbem irrepsit, quinquaginta. Et quia peccatu cõtra naturam idololatriæ atq. infidelitatis pœna est, vt ad Ro. 1. dicitur Paulus docuit, paulo post nefanda Sodomoru turpitudinem aërem infecit, sub quod utiq. tẽpus delegauit Deus Angelos ad Abraham, vt Genes. 18. refert historia qui Christu in salute humani generis suo illi notie polliceretur. Vbi non est mysterium illud prætereundum, nempe quod Angeli ipsi, qui veluti inferno igni urbes illas incensum venerunt, nuntium simul attulerunt futuræ salutis Itaq. clamor & fumus Sodomoru cœlum ascēdens, Deu & ad iustitiã irritauit, vt de nefandis illis ultionem sumeret, & una ad misericordiã commouit, vt hominibus in futurum prospiceret. Vnde & ijdem Dei legati mundo patefacere q̃ sit dominus ad misericordiam quam ad iustitiam propensior, propter decem quos inuenirent iustos, veniam corruptissimis urbibus promittebant. Nam ob octo animas quas tempore diluuij iustas inuenit, nõ prorsus uniuersum deleuerat orbẽ. In de tẽ characterẽ circuncisionis obfignatã, Abrahæ familiã, tertiã aliã etatẽ aliorum quingentoru annoru assuefecit, vt ad suscipiendã legẽ esset paratior, Tanti erat periculi statim diuina illa p̃cepta orbi concredere. Enimvero cum ei tẽ suæq. soboli facta fuerit promissio, lex aut q̃ nõ vni familia, sed iusto hoium numero, q̃ populũ faceret, tradi debuit, expectauit quousq. eadẽ progenies aueretur in populũ. Et p̃ter tẽca nec de repente suscepiam legem ue-

luti rem nouã facillẽ suscipere. Ecce moras quibus Deus tardauit legem ferre vsq. ad initium quartæ etatis sub Moysẽ, anno ab orbe condito bis millesimo quadringẽtesimo quinquagesimo octauo. Tunc ergo data est lex ad reuendã humanã superbiam, qua parte ex naturali sapiẽtiã nascitur. Erat. n. iã tunc naturale lumen vsq. adeo obtenebratũ, vt vix hoies dignoscere possent inter bonum & malum sed dicerẽt (vt ait propheta) malum bonũ, & bonum malum, Officiũ igitur legis fuit, hoc docere, explicando naturæ principia. Vnde Pau. ad Ro. 5. Per legem est cognitio peccati. At vero restabat eosdem docere homines, quod neq. cognitio peccati eisdem superando & euincendo sufficebat, nisi diuinitus vires ei suppeditarentur ad agendum. Obidque reliquit Deus mundum sub lege scripta tribus alijs etatibus nempe mille quingentis annis vsq. ad Christũ, ut longo rerum vsu eãdem suã infirmitatem atq. imbecillitatem discerẽt, vt eum opatius susceperent.

Per hæc soluitur argumenta incontrariũ, quiquidem reddita est rō cui nõ decuit statim in mundi primo dijs legem ferri, neque eandem dari Abrahæ. Quod autem non debuit differri usq. ad Dauid, inde constat, q̃ uod non solum familie ex qua Christus nasciturus erat, sed totũ circunciso populi descendenti ab Abraham fuerat promissã. Quamuis illis qui præcisi fuerant a trunco & recta linea, vt Ismaelitis & Idumæis descendentibus ab Esau, facta non fuerit. At vero cõtra hæc quæ dicta sunt, restat argumentum simile illi, quod sit de aduentu Christi. Ait enim ipse Mat. 11. Quod si in Tyro & Sydone facte essent virtutes quas ipse faciebat inter iudeos, pœnitentiam egissent. Et ideo remissus futurũ esset illis gentibus in die iudicij. Simile inquam quis cogitare possit de lege ueteri uidelicet quod si uel alium populum Deus elegisset. vel alio tempore scripsisset eis legem obseruantior ei fuisset præstita obedientia, quam tunc ab illo populo, qui statim ad idololatriam peruersus fuit. Respondetur autem quod illas nos rationes ignoramus sicuti mysterij illius quod refert Paulus ad Roma. 11. nempe cecitatem contigisse in Israel donec plenitudo gentium intrare, Ob idque causas reddimus, quas con-

teretatis
uctus
lex lata
est.
Paulus.
Mũdus
fuit sub
lege feri
pta trib.
etatib.
Soluuntur
argu
menta.
Arg. cõ
trahente
nusaaser
ta.

Secũda
Primamundi
etatis.
Paulus.
Tertiã
Secũda
etatis.
Paulus.
Paulus.
Mytho
riũ.
Concl
sio re
spõdit
Tertiã
etatis.
Primã
rõ p̃
clausã

NOTO
clausure
Legibus
Dile
15

Paulus. congruere coniectamus, Et non est dubium, quin licet alij fortasse fuissent tunc obedientiores, tamen ad finem vniuersalis redemptionis ex alia parte concurrerint congruentiores cause, cur Deus illam gentem & tempus elegerit. Tamen si demum cause omnes ad fontem predestinationis referenda sint. Ex quo primum argumentum preecedentis articuli dissoluitur.

QVÆSTIO II.

DE PRÆCEPTIS LEGIS ueteris in genere.

S. Tho. 1. 2. quæst. 99.

ARTICVLVS I.

Utrum lex uetus unicum tantum con-
tinuerit præceptum.

Primū
argu.

Equitur quæstio secunda de legis antiquæ præceptis in genere. Et arguitur, quod non fuerint plura, sed vnum tantum, tum ex illo ad Rom. 13.

Paulus.

Si quod est aliud mandatum, in hoc verbo instauratur. Diliges proximum tuum sicut teipsum, quod unicum est tum ex illo Mat. 17. Omnia quæcumq; uultis ut faciant uobis homines, hæc & uos facite illis, hæc est. n. lex & Propheta. Lex namque uetus non erat amplior quam quæ lege & Prophetis cõcluderetur, ergo tota lex uetus unicum erat præceptum. In contrarium est Apostolus, qui ad Ephes. 2. appellat illam legem mandatorum, quam Christus decretis Euangelicis euacuauit.

Paulus.

In ingressu statim præceptorum legis generalissimus articulus est, an fuerit plura. Similem namque supra de lege natura, quæsumus, similique hic modo conclusio ne dissoluetur, quæ est hæc. Præcepta ueteris legis unum quodammodo sunt ratione ordinis ad eandem finem, simpliciter tamen plura, secundum peculiare obiectorum rationes quæ eiusdem finis assequendi media existunt. Et ratio est per se lucida. Cũ enim præcepta de actionibus humanis sint

Conclu-
rõsua.
Rõ con-
clusiõis.

earum rerum quæ fieri debent, necessitas autem cuiusq; operis & officii a fine sumatur, finis uero legis (ut supra monstrauimus) sit bonos facere ciues, sit ut per ordinem ad hunc finem cuncta præcepta quodammodo dicantur unum, sicuti lex vna. At uero quoniam ad hunc eundem finem multa sunt officio necessaria, de quorum singulis speciebus operæpretium est edici singula præcepta sit, ut simpliciter sint plura. Sed porrigit nihilominus nobis uirumque membrum dubitandi ansam. Prius in quâ, quod legis ueteris non unus tantum, si præceditium memineris, constitutus est finis, sed vnus præceptorum moralium, qui erat subditorum probitas, atq; alter ceremonialium puta Christus, qui illis præsignabatur. Quare neq; ratione finis unum erat præceptum.

Prima
dubita-
tio.

Solutio.

Respondetur tamen quod finis diuinae legis ut articulo proximo patebit, non est sicuti humane, amicitiam tantum & charitas inter homines, sed illa quæ nobiscum est eum eodem ipso Deo, de qua utiq; legitima charitate illud 1. Thim. 1. intelligitur. Finis præcepti charitas. Hanc autem amicitiam nulla legis opera (ut dictum est) conciliare absq; Dei gratia possunt. Concedimus ergo duos fuisse particulares fines legis, ad vnum tamen relatos. Finis. n. moralium, erat mores componere, finis autem ceremonialium, uenturus Christus, auctor gratiæ: quorum utrunq; ad ueram salutem anime exigitur, qui unicus est legis finis. nam per Christi gratiam eius efficimur membra, in ipso autem compaginati per legis officia progredimur ad uitam eternam. Alterum uero dubium est huic contrarium. Apparent. n. omnia præcepta, non solũ (ut a un) secundum quid per ordinem ad vnum finem, sed simpliciter esse hoc unum: diliges dominum Deum tuum. Enim uero dilectio Dei nihil aliud est, quam eius seruare mandata. iuxta illud Io. 14. Si quis diligit me sermonem meum seruabit, & pater meus diligit eum. Et. Io. 2. Qui dicit se nosse Deum & mandata eius non custodit, mendax est. Qui autem seruat uerbum eius, uere in hoc charitas Dei perfecta est. Et confirmatio sententiæ huius est, quod per cuiusque præcepti, quod uere est præceptum, transgressionem, amittitur Dei charitas. Quod certe non contingeret, nisi cuiusque transgressio in transgressionem dilectionis Dei incurreret, omnia ergo præcepta simpliciter

Secunda
dubita-
tio.

Confi-
matio.